

Та коли вона перетворюється на усталену трудову практику, у фінансовому плані не менш вдалу, ніж робота в Україні (якщо вірити наведеним даним) – наскільки можна говорити про вплив бідності? Можна припустити, що в таких випадках з'являються інші чинники, що спонукають до трудової міграції, схожі на загальні чинники вибору роботи, і вага лише матеріального стимулу зменшується. Може змінюватися і його характер: наприклад, не вивести родину зі злиднів, а забезпечити їй високий достаток.

Окремо слід вказати на високий рівень протестних настроїв потенційних трудових мігрантів. Ймовірно, що трудову міграцію за кордон можна розглядати у тому числі як каналізацію невдоволення рівнем життя, недотриманням прав, загалом – тим, як держава піклується про громадян та їхній добробут. Тоді трудова міграція виступає як своєрідний запобіжний клапан, через який спускається надмірний тиск соціальної напруженості в українському суспільстві. З іншого боку, ця закономірність звертає увагу на необхідність вивчення соціально-психологічного типу українського трудового мігранта.

Література: 1. Гайдуцький А. Міграційний капітал в Україні: прихована реальність / А. Гайдуцький // *Дзеркало тижня*. – 21.04.2007. – № 15. – С. 8. 2. Козак Л. В. Економічна природа формування міграційного капіталу в Україні / Л.В. Козак // *Сталий розвиток економіки. Науково-виробничий журнал*. – 2010. – №2. – с. 44–50. 3. Українське суспільство 1992–2008. Соціологічний моніторинг / За ред. В.Ворони, М.Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2008. – 656 с. 4. Майданік І.П. Сільська молодь як особлива категорія учасників трудових міграцій / І. П. Майданік // *Український соціум*. – 2005. – №5-6. – с. 150–155. 5. Губарь Е. Українці оказались плохими переводчиками / Е. Губарь // *Коммерсантъ–Украина*. – 26.05.2010. – № 85. 6. Головаха Е.И. Потенциал протеста украинского общества. / Е. И. Головаха, Н. В. Панина // *Социологические исследования*. – 1999. – №10. – С.31–39. 7. Стан дотримання та захисту прав громадян України за кордоном: Виступ Уповноваженого з прав людини Ніни Карпачової у Верховній Раді України під час представлення Спеціальної доповіді Уповноваженого // *Голос України*. – 15.04.2003.

УДК 316. 02

Дец О.С.

Київський національний університет імені Тараса . Шевченка, , факультет соціології, кафедра галузевої соціології аспірант

МОДЕЛЬ ЕТОСУ СОЦІОЛОГІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ

В даній статті здійснено спробу реконструювати модель етосу соціології. Рефлексивний погляд на етос соціології дав підстави нам виокремити три виміри етосу соціології, що в сукупності складають трьохрівневу структуру єдиного феномену: ідеальний вимір, детермінований вимір та реальний вимір.

Ключові слова: етос науки, етос соціології, вимір, модель, Роберт Мертон

Актуальність дослідження етосу наукової спільноти зумовлена необхідністю розуміння і корегування механізмів творення науки та прагненням передбачити та попередити давіації, що можуть виникати в процесі творення продукту науки. Крім того, актуальність дослідження наукової спільноти можна пояснити виходячи із специфіки предмету соціології загалом і соціології науки зокрема (як галузевої соціології одним із завдань якої є дослідження даної тематики). Сьогодні, на початку нової ери людської цивілізації, ми можемо з впевненістю сказати, що ні одна сфера духовної культури не здійснила настільки значний і динамічний вплив на суспільство, як наука. Інтенсивне застосування наукових знань практично у всіх сферах соціального життя, революція в засобах збереження й одержання знань (комп'ютеризація науки, поява складних і дорогих приладових комплексів, що обслуговують дослідницькі колективи і функціонують аналогічно засобам промислового виробництва і т.д.) радикально змінюють характер наукової діяльності.

За останні десятиліття соціологічні дослідження науки зайняли чільне місце серед напрямків функціонування соціології, що швидко розвиваються, накопичивши значний теоретичний багаж і великий об'єм емпіричних досліджень. Потреба у вивченні сучасної науки, етосу наукової спільноти, об'єктивно зумовлена ростом ролі науки як стратегічного фактору постіндустріального суспільства. Значення та умови роду досліджень визначається великою вагою соціальних факторів у динаміці сучасної науки. Труднощі дослідження науки полягають в тому, що продукт наукової діяльності (наукове відкриття чи теорія) такий же важливий як і сам процес продукування знання та суб'єкт його здійснення. Видатний американський соціолог Роберт Мертон, визначав етос науки як афективно забарвлений комплекс цінностей і норм, що є обов'язковими для людини науки. Дослідження етосу науки зокрема етосу соціології являє собою процес рефлексії. Рефлексія (від лат. reflexio – звернення назад) є одним із найскладніших раціональних процесів так як вимагає обернення критичного погляду на суб'єкт його здійснення. Рефлексія дає змогу «розуміння себе», явищ та процесів над якими

рефлексує суб'єкт. Наукова спільнота, є специфічним, для вивчення її етосу, утворенням, так як вивчаючи її соціолог фактично спрямовує свій погляд на групу до якої він входить, фактично досліджує етос себе як представника наукової групи. Хоча дослідженню даної тематики вчені приділяють дедалі більше уваги, але, нажаль, можна констатувати недостатність знання про етос соціологічної спільноти: його компоненти, його структури, чинники впливу на нього та важливості дослідження даної тематики, зважаючи на її значення для науки та суспільства.

Метою даної роботи є реконструкція моделі етосу соціологічної спільноти, яка зможе розкрити основні його специфічні риси, виявити і охарактеризувати його складові, адекватно пояснювати професійну поведінку соціологів, а головне, її прогнозувати, зверне увагу на проблеми соціології через діяльність соціологів.

Насамперед зазначимо, що початок цілеспрямованого вивчення етосу науки пов'язаний з ім'ям основоположника структурного функціоналізму Роберта Мертона. В 1937 році у своїй статті «Наука і соціальний порядок» Мертон вперше зачепив проблематику вивчення наукового етосу. Основні положення концепції наукового етосу Роберт Мертон розкрив у статті «Нормативна структура науки» (1942). Центральна ідея етосу науки втілена Мертоном в чотирьох, виділених ним, імперативах:

C — Communism (communalism) — Комуналізм (комунізм, загальність, колективізм);

U — Universalism — Універсалізм;

D — Disinterestedness — Незацікавленість (безкорисність);

OS — Organized Skepticism — Організований скептицизм.

Правила, які регулюють поведінку вчених в науці, не мають офіційно визначеного статусу. Їх дієвість пов'язана з певним комплексом цінностей і норм, які є характерними для науки як соціального інституту. Норми виражаються у формі дозволів, заборон, приписів, переваг. Ці імперативи, які передаються настановами і прикладом, підкріплені санкціями, складають історично сформований етос науки, в якому Мертон вбачав основу професійної поведінки вчених.

Концепцію етосу науки Мертона доповнив Бернард Барбер, що у своїй книзі «Наука і соціальний порядок» (1952р.) детально проаналізував зв'язок і відношення науки і суспільства та створив неофіційну, неписану версію кодексу науковця. Модель етосу Барбера побудована на нормах Мертона (так званому CUDOS), але з певними змінами та уточненнями. Вчений замінив норму «організованого скептицизму» Мертона на «індивідуалізм», а також додав дві нові норми: «віра в моральну добродетель відносин» і «емоційну нейтральність». В подальшому і сам Мертон у своїй статті «Пріоритети наукового відкриття» доповнив свою концепцію двома новими нормами – «оригінальність» (originality) та «скромність» (humility). Також, Мертон сформулював ідею «соціологічної амбівалентності», якою доповнив і відносно, завершив формування своєї концепції етосу науки. Дана ідея полягає у тому, що вчений у своїй професійній діяльності постійно знаходиться в напруженні виборі між постійно конфліктуєчими імперативами детермінованої поведінки, що створює протиріччя, які постійно потрібно долати. Серед послідовників ідей Мертона можна також, назвати: Н. Сторера, Н. Каплана, Х. Акермана, С. Коул і Дж. Коул, Д. Кейн.

Бурдье доповнив мертонівську теорію постмодерністським категоріальним апаратом зокрема поняттями соціального капіталу, поля символічного виробництва і додав психологізму завдяки введенню поняття «габітус». Серед сучасних науковців, що займаються чи займались дослідженням етосу науки варто виокремити: Джона Зімана, який у 1998р. у статті «Чому вчені повинні бути більш чуйними до питань етики, чим раніше?» розглянув запропоновану ним систему, що, за його думкою, характеризує постакадемічну науку, Н. Паніну що приділяла велику увагу вивченню етичних проблем вчених та була редактором «Кодексу професійної етики соціолога», Г. Батигіна, Є.З. Мирську, Стюпіна В.С., Огурцова А.П., Дьоміну Н.В.Киященко Л.П., Блінова А.Л., Юдіна Б.Г. та ін.. Їх соціологічні доробки в більшій або в меншій мірі розкривають певні аспекти етосу наукової спільноти, але не характеризують її загалом. Однобічністю і абсолютизацією значення одних факторів і нехтуванням у розгляді інших характеризуються і інші концепції соціології науки (етнометодологія, СП, постмодерн та ін.), але, разом з тим, вони відкрили нові площини і контексти розгляду даної проблематики.

Нажаль, більшість вчених, які займались дослідженням етосу соціології здійснювали його однобічно, слідуючи тій науковій парадигмі представниками якої вони були, що призводило до абсолютизації певних вагомих факторів і нехтуванням інших не менш вагомих. Тому більшість існуючих теорій етосу соціології є односторонніми і не характеризують всі виміри етосу соціології.

Сучасна соціологія дійшла до стану поліпарадигмальності - багатовимірного розгляду проблем, розуміння можливості існування двох чи більше правильних пояснень одного і того ж явища - це є загальновідомим твердженням сучасної соціології. Тому, на мій погляд, є важливим по-перше, скористатись поліпарадигмальним підходом до розгляду етосу соціологічної спільноти, по-друге врахувати досягнення в даній сфері розгляду інших авторів, синтезувати ідеї різних вчених, шкіл та напрямків, відповідно до поставленої переді мною, в даній роботі, мети.

Автор даної статті притримується думки, що етос певної спільноти є багатограним феноменом, який має три виміри: ідеалізований (бажане), детермінований (визначене), реальний (дійсне). Перший вимір— ідеалізований, являє собою уявлення про те яким повинен бути ідеальний соціолог, як він повинен діяти, чим він повинен керуватися у своїй діяльності, якою повинна бути

соціологічна спільнота, які повинні існувати відношення як в групі так і поза її межами, які норми і цінності повинні визначати поведінку соціолога в професійній групі, в соціумі. В ідеалізованому значенні етос розглядається як «чиста» модель без домішок і являє собою “ідеальний вимір”, подібно до того як їх розумів Макс Вебер. Ідеальний етос певної спільноти носить символічний характер. Один із варіантів ідеального етосу наукової спільноти сформулював Роберт Мертон у своїх чотирьох імперативах, що мають ідеальний характер: універсалізм, колективізм, безкорисність, науковий скептицизм.

В науковій спільноті так як і в будь якій іншій групі (чи то формалізована чи не формалізована) є визначена система норм і цінностей дотримання яких робить можливим функціонування індивіда в межах групи. Визначений вимір етосу, на мій погляд, за своїми принципами тісно пов'язаний із ідеальним виміром, але є формалізованим і пристосованим до реального дотримання в межах спільноти. Визначений вимір етосу сконцентрований в професійному кодексі соціолога (так само як і в інших професійних кодексах сформований етос відповідних професійних спільнот).

Третій вимір– реальний етос. Даний етос, фактично, являє собою те, що є насправді, те, що є не бажаним, чи визначеним а дійсним. Із своїми відхиленнями від ідеального і визначеного виміру він і становить особливий інтерес для визначення, особливо для визначення відхилень від норм і цінностей притаманних групі в якій він функціонує, причин того і наслідків. Саме реконструкція даного виміру етосу і є найбільш важким і, одночасно, найбільш значущим завданням для соціологічного аналізу етосу наукової спільноти. Розгляд даної тематики, в такій площині дасть змогу соціології загалом охопити і охарактеризувати її, реконструювати модель етосу науки, етосу соціології.

Ідеальний вимір етосу соціологічної спільноти. В концепції соціології науки Роберта Мертона чітко виділена модель етосу науки як «серцевини» вивчення науки соціологією, що складалася в нього із чотирьох ідеальних норм, чотирьох імперативів, які в своєму базовому вигляді і являють собою модель ідеального виміру етосу наукової спільноти про що говорив сам Мертон, його послідовники і критики, зокрема Огурцова. Я вважаю, що серед визначених імперативів науки універсалізм і науковий скептицизм є імперативами що, характеризують всі три виміри етосу соціологічної спільноти. Мотиви, які ж штовхають на їх виконання можуть носити як суто науковопошуковий характер так і бути просто конкурентною боротьбою за місце в полі науки чи іншому соціальному полі.

Етос соціології на мій погляд є дещо відмінним від загально наукового етосу в тому значенні як його розумів Мертон і являє собою приклад синтезу наукового і професійного етосу при розгляді даного феномену як на мікро- так і на макрорівні. Найбільш значимою відмінністю як на мене є економічний аспект, який втілюється в матеріальній чи політичній вигоді як для соціолога-вченого так і для того для кого наукове знання отримане соціологією є лише засобом задоволення певних інтересів.

Серед соціологів як і будь-яких інших науковців можна виділити тих які займаються чистою наукою і тих які науку зробили засобом збагачення чи просто роботою. Немало нової інформації про соціальну реальність було отримано в першу чергу в економічних а не наукових цілях при реалізації певного замовлення, виконання якого винагороджувалось. Звісно, для соціолога, який займається чи суто теоретичними розробками на мікрорівні направленими на розуміння і пояснення якогось явища чи процесу і є можливим слідувати універсальним нормам. Але для емпірика, який виконує замовлення (хоча не рідко навіть при такій ситуації його діяльність приносить нове знання) дотримання імперативів безкорисності і колективізму, на мою думку, навряд чи є можливим. Так як діяльність соціолога в цьому випадку направлена на отримання і накопичення певного виду капіталу шляхом використання наукового апарату і свого потенціалу, то безкорисною дана діяльність в більшості випадків залишається лише в ідеальному (нереальному) вигляді. Про об'єктивність і безпристрасність дій, так, але про безкорисність, ні. Так само як і отриманий результат дослідження нерідко залишається власністю замовника дослідження і не піддається гласності частково або в повній мірі. Тому і другий імператив (колективізм носить ідеальний характер для етосу соціології).

Разом з тим, можна заперечити, висунувши припущення, що соціологія-професія лише застосовує здобутки соціології науки. І остання лише використовує, вироблені першою теоретичні і методичні розробки, використовує розроблений механізм. Звісно так воно і є, але в результаті діяльності в межах соціології професії, продукується нове знання і нехай воно має обмежений у часі і просторі характер, але все ж науковим.

Крім того, якийсь новий метод, чи підхід, що був розроблений в полі соціології, може принести практичну користь і може бути недоступним для решти колег, думаю, таким його і намагатимуться залишити його автори для власної практичної користі. Також, цікавою є проблематика патентування своїх надбань (фактично, знань), коли з однієї сторони знання є доступними, з іншої сторони для їх отримання чи використання потрібен дозвіл тих хто їх запатентував. З іншого боку патентують інтелектуальну власність, винаходи, ідеї, а не загальнонаукові знання, які все ж таки є чи поступово стають надбанням науки і суспільства загалом. Але розгляд даного питання не входить до завдань, поставлених мною, в даній роботі тому повернемося до реконструкції ідеального виміру етосу соціолога.

В тексті своєї дисертації я здійснив спробу реконструювати ідеальний вимір етосу соціології на двох рівнях соціологічного аналізу: макро- та мікрорівні. На кожному із рівнів можна побачити свої характеристики ідеального виміру, які є взаємопов'язаними і взаємозалежними..

Модель етосу соціології на макрорівні включає в себе наступні мертонівські імперативи:

- універсалізм, імператив який на мою думку є відповідним кожному із вимірів етосу соціолога і разом з тим залишається оригінальним;
- науковий скептицизм, є життєво необхідною умовою існування і розвитку науки;
- оригінальність, ідеальний імператив як макро- так і мікрорівня соціології. В категорії «ідеї» він знайшов своє вираження і в концепції Вебера і інших авторів;
- колективізм є імперативом ідеальним зважаючи на комерціалізацію сучасної науки і політичні інтереси. В загальному вигляді колективізм, на мою думку ніколи не був атрибутом реальної науки. Так як багато наукових відкриттів мали були обмежені інтересами вченого-відкривача, наукового колективу, держави, замовника, обмежений приватними, державними, комерційними, політичними чи іншими факторами.

Імператив безкорисності, як на мене, відображує лише ідеальні характеристики етосу соціолога, особливо зважаючи на тісну сплетеність соціології-науки і соціології-професії і може бути включений в набір імперативів лише ідеального виміру етосу соціолога. Так як, на мою думку, соціологія є наукою з чітко вираженим комерційним і політичним підґрунтям (принаймні її емпірична частина)

Повинні також бути сформульовані імперативи, які з одного боку не породжували множини давіацій на фоні меркантильності і приватних інтересів, з іншої сторони відображали реальні мотиви вчених. Таким на мою думку є імперативи пріоритету науковості і не фальсифікації. До даного набору імперативів, я би додав імператив любові до науки, подібно до того як описував Вебер категорію пристрасті науковця до науки і науку як покликання, а не як професію (посилаючись на ідеї Макса Вебера викладені у статті "Про внутрішнє покликання до науки"). Даний імператив визначається: пристрасстю до науки, до своєї наукової чи то професійної діяльності, натхненням, що супроводжує діяльність вченого, та оригінальними ідеями які він розробляє. В більшості своїй «пристрасть», «любов» до науки визначає працелюбство вченого і його міру служіння науці.

Виходячи із розглянутих мною джерел і власної рефлексії модель ідеального виміру етосу соціології на мікрорівні включає наступні імперативи:

- професіоналізм вченого і його освідченість (суто професійні характеристики);
- «пристрасть», «натхнення» в науковій діяльності, любов до науки (імперативи, що характеризують відношення соціолога до своєї науково-професійної діяльності);
- наявність оригінальної ідеї і систематичну її розробку (незалежний від особистості вченого імператив);
- працелюбство вченого і постійне самовдосконалення;
- чесність;
- гуманність;
- дотримання етики соціолога зазначеної в «Кодексі професійної етики соціолога)

Також, тематика розгляду етосу соціологічної спільноти тісно пов'язана з необхідністю апелювання до особистостей соціологів, що можуть слугувати еталоном для соціологічної спільноти. Адже, розгляд «ідеальних» соціологів дає змогу виявити і порівняти наскільки їх особистості і їх діяльність відповідає сформованим імперативам Мертона ідеального етосу науки.

Визначений вимір етосу соціологічної спільноти. Етос науки за Мертоном є сукупність моральних імперативів, прийятих в науковій спільноті, що визначають поведінку вченого.

Етос соціологічної діяльності детермінований самою соціологічною спільнотою концептуалізується в кодексі соціолога. Даний документ являє собою концентрацію принципів професійної діяльності соціолога та етичних норм його професійної поведінки. Отже, проводячи аналіз кодексу соціолога, що діє в рамках певного соціологічного товариства, можна виокремити ті риси, що складають етос соціологічної діяльності серед певної соціологічної спільноти, визначений самою цією спільнотою. Кодекс етики соціолога певної соціологічної спільноти, на мій погляд, містить у собі модель детермінованого виміру етосу соціології. Саме в кодексі визначається та частина етосу соціологічної діяльності, що підтримує належне функціонування соціологічної спільноти, визначає правила поведінки в середині цієї спільноти, між її частинами, взаємодію соціології із об'єктом дослідження і середовищем свого існування.

Кодекс професійної етики соціолога на сьогодні не має єдиного вигляду для загальної соціологічної спільноти. В окремих соціологічних групах визначені свої кодекси поведінки, які хоча і детермінують діяльність однієї загальної групи (в нашому випадку соціологічної), але не є тотожними для всіх соціологічних груп і за своїм змістом різняться між собою. Оскільки розуміння того якою повинна бути діяльність соціолога, чим вона повинна визначатись, які норми повинні діяти в полі соціології залежать від політичних, культурних, соціальних та ін. умов, що існують в суспільстві де функціонує певна соціологічна група. Тому для аналізу кодексу професійної етики соціолога з метою демонстрації детермінованого виміру етосу соціології є доречним звернутись до розгляду даного кодексу української соціологічної спільноти. В «Кодексі професійної етики соціолога» (КПЕ) українського

соціологічного товариства, який був створений завдяки зусиллям відомого українського соціолога Наталії Паніної вклад якої в розвиток соціології в Україні, важко переоцінити. При розгляді детермінованого виміру етосу соціолога, я цілком опираюсь на текст КПЕ та кодекси етики соціологічної спільноти інших держав. Згідно КПЕ, мною були виокремлені наступні риси етосу української соціологічної спільноти:

- повага прав, свобод, честі та гідності людини
- високий рівень професійної підготовки
- компетентність у своїй справі
- самовдосконалення, підвищення рівня своїх знань, умінь та навичок
- об'єктивність і неупередженість
- відповідальність
- прагнення максимальної достовірності й надійності соціологічної інформації та

висновків

- збереження конфіденційності
- коректність
- наукова чесність
- справедливість
- терпимість та повага позицій інших
- сприяння гласності своїх професійних здобутків
- самокритичність і об'єктивна оцінка особистих пізнавальних можливостей,

пізнавальних можливостей наукового апарату

- дотримання зобов'язань
- соціолог не фальсифікує, не вводить в оману, не використовує недостовірні дані, не

займається плагіатом

- слідування кодексу професійної етики соціолога
- узгодженість своїх дій зі всіма сторонами дослідницького процесу
- почуття соціальної відповідальності
- неконфліктність.

Можна зауважити, що детермінований вимір етосу соціології включає в себе основні імперативи ідеального виміру як на мікро так і на макрорівні, але, фактично, в кодексі соціолога документально не затвердженні норми, виділені Вебером, що характеризують науковця для якого наука є покликанням, а не професією. Детермінований вимір етосу соціологічної спільноти, побудований на основі кодексу професійної етики соціолога, скоріше визначає норми і принципи функціонування в полі соціології саме в контексті розгляду науки не як покликання, а як професії, але це і не дивно, адже, кодекс соціолога є, перш за все професійним кодексом, а не науковим. Крім того він враховує раціональний і усвідомлений рівень особистості і фактично за своєю суттю, позбавлений «утопічності» ідеального виміру етосу соціології.

Отже, підбиваючи підсумки, можна зробити висновок, що даний вимір етосу носить компромісний характер, між ідеальним виміром етосу і існуючим реально. Він поєднує у собі імперативи ідеального виміру і конкретні норми, які можуть існувати і функціонувати в конкретній соціологічній спільноті. Разом з тим концептуалізовані у кодексі норми і цінності роблять можливим ефективне функціонування інституту соціології забезпечуючи комфортність, дотримання норм, а не виникнення руйнівних, деструктивних давіацій. Норми кодексу соціолога (детермінованого виміру етосу) формують певну межу, певний зразок, порівняння з яким, дозволяє виявити давіації та фіксує санкції, які можуть застосовуватись за порушення визначених норм. На мою думку, саме даний вимір етосу найбільш адекватно відповідає поняттю «етосу соціології».

Реальний вимір етосу соціологічної спільноти. Реальний вимір етосу соціологічної спільноти являє собою найбільш важливий об'єкт дослідження даної проблематики, водночас він є найбільш складним, динамічним та «індивідуальним». В завершальній частині даної статті я лише охарактеризую ряд тверджень які на мій погляд потрібно брати до уваги при дослідженні реального виміру етосу соціологічної спільноти.

Отже:

- Вчений, соціолог перш за все це людина із своїм темпераментом і характером, своїми комплексами, життєвим досвідом, побутом, буденністю. Розглядати етос соціологічної спільноти потрібно в контексті розгляду особистості соціолога. Для цього є можливим застосування теорій особистості.

- Важливо враховувати, що наукова, професійна діяльність є лише одним із видів діяльності людини і не завжди вона є визначальною. Наукова спільнота зі своїм етосом це лише одна із груп до якої входить індивід. І хоча вона є однією із головних (при загальному погляді на соціолога-індивіда), але існують і інші не менш важливі групи із своїм етосом до яких входить індивід і система їх норм та цінностей «викривлює» ідеальний чи визначений вимір етосу. Крім того індивід може мати свою систему цілей для досягнення яких соціологічна діяльність є лише засобом, а не ціллю. Тобто, наука може виступати не ціллю діяльності індивіда, а лише засобом досягнення інших цілей (отримання прибутку, статусу поза науковим колом чи будь яких інших мотивів) поза полем науки. Для прикладу

можна навести одне із висловлювань Зігмунда Фрейда: «я вчений за необхідністю, а насправді я природжений художник-белетрист». Отже, на етос соціолога впливає множина факторів не пов'язаних із професійною діяльністю.

- Професійний етос соціолога підпорядковується його загальній культурно-аксіологічній системі, його соціальним положенням. Дане твердження, особливо справедливе для соціологічної спільноти так як виробленої системою визначення професійної діяльності соціолога, підкріпленою дієвою системою санкцій та покарань не існує. Прикро визнавати, але при всій значимості професійної діяльності певної частини соціологічної спільноти, поведінку соціолога визначає (крім законів та інших правових важелів) лише професійний кодекс соціолога. І за найгрубіше порушення норм етосу, максимум, що загрожує такому соціологові, це втрата репутації і інші професійні санкції. Хоча з іншої сторони порушення може закінчитись «професійним знищенням» соціолога.

- Етос соціологічної спільноти не є сталим утворенням – він змінюється відповідно до змін, які відбуваються в соціальній реальності та у житті соціолога - індивіда.

- Етос соціологічної спільноти не є загальним для соціології. В різних соціологічних групах, в різних країнах етос соціології відрізняється. Про це ствердно можна сказати спираючись хоча б на жорсткість критеріїв оцінки отриманих результатів або і на сам факт явного існування соціології в різних державах (наприклад у США де соціологія є потужною дисципліною та Північна Корея де соціології як такої взагалі немає).

Варто зазначити, що етос соціології так само як і соціологічна діяльність, при погляді на її реальну сутність містить у собі як норму так і давіацію. Норма етосу соціології, як вже було зазначено мною раніше, міститься в кодексі професійної етики соціолога (він і визначає норму). Давіація присутня в соціальній реальності і визначає, в певній мірі етос соціологічної спільноти. Давіація, являє собою відхилення від норми, яке може носити як позитивний (нові наукові теорії, нове бачення певної проблеми) так і негативний (фальсифікація, плагіат, антигуманність та ін.) характер відносно соціології.

Висновки. Рефлексивний погляд на етос соціології дав підстави нам виокремити три виміри етосу, що в сукупності складають трьохрівневу структуру єдиного феномену. Ідеальний вимір визначає уявлення представників соціологічної спільноти і соціальної реальності, про те яким повинен бути соціолог, які цінності, взаємодії і відносини повинні бути між членами соціологічної спільноти, між соціологом і наукою, соціологом і соціумом, в ідеальному вигляді. Детермінований вимір етосу соціології є внутрішньо визначений соціологічним товариством, загальноприйнятний і прийнятий етос окремої соціологічної спільноти. З одного боку він включає в себе професійну ціннісно-нормативну систему окремої групи, з іншого боку містить у собі загальносоціологічні норми і цінності. Саме професійний кодекс соціолога, на мою думку являє собою модель етосу окремої соціологічної спільноти, що функціонує в полі соціології загалом, і індивіда, як представника даної спільноти зокрема.

Реальний вимір етосу соціологічної спільноти, фактично, і являє собою те, що є насправді – дійсне, реально існуюче. Із своїми відхиленнями від ідеального і визначеного виміру він і становить особливий інтерес для визначення, особливо для визначення відхилень від шаблонів, причин того і наслідків.

Саме реконструкція реального виміру етосу, на мій погляд і є найбільш важким і, одночасно, найбільш значущим завданням для соціологічного аналізу етосу наукової спільноти і сучасна соціологія повинна приділити цьому достатню увагу. Маю надію, що погляд на етос науки висвітлений в даній статті допоможе біль об'ємно та змістовно розуміти етос наукової спільноти

Література: 1. Кодекс професійної етики соціолога (Затверджений П'ятим з'їздом Соціологічної асоціації України, 20 травня 2004 року, Київ), <http://www.sau.kiev.ua/codex.html>; 2. Мертон Р. Соціальна теорія і соціальна структура. – М.: Хранитель, 2006. – 873 с.; 3. Етос науки/ Отв. ред. Л.П. Киященко и Е.З. Мирская.-М.:Academia,2008.-544с.; 4. Вебер М. Про внутрішнє покликання до науки // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К.: Основи, 1998. – С. 310-337.; 5. Демина Н.В. Мертоновська концепція етосу науки: в пошуках соціальної геометрії норм// Етос науки/ Отв. ред. Л.П. Киященко и Е.З. Мирская.-М.:Academia,2008.-544с.; 6. Демина Н.В // Концепція етосу науки; Мертон і другі в пошуках соціальної геометрії норм., <http://sj/obliq.ru/article/665>; 7. Демина Н., Трансформація етосу російського соціолога: контент-аналіз статей в наукових соціологічних журналах 1977-2007 гг., <http://www.msses.ru>; 8. Бурдье П. Поле науки // Альманах Російсько-французького центру соціології і філософії Інститута соціології Російської Академії наук.: Алетейя, 2002. ; 9. Огурцов А.П.Соціологія науки//Современная западная философия. Словарь.М. 1991; 10. 55.Мирская Е.З. - Мертон Р. и его концепция социологии науки //www.courier-edu.ru/pril/posobie; 11. Barber B. Science and the social order / With a foreword by R.K. Merton. Glencoe, Illinois: The Free Press Publ., 1952. P. 60-100.; 12. Storer N. The Social System of Science. New York: Holt, Rinehart and Winston., 1966.